

Kunnskapsgrunnlaget for 2024 — 2027

Bamble kommune

Vedtatt i kommunestyret 07.09.2023

Innhold

Kunnskapsgrunnlaget for 2024 — 2027	1
Bamble kommune	1
Kommunedirektørens forord	4
Økonomiske rammebetingelser	5
Kommuneproposisjonen	5
Økonomisk status og utvikling.....	6
Vurdering for kommunen	6
Utgiftsbehov	8
Ressursbruk	9
Utgifter og formål sammenlignet med andre.....	10
Forskjell i netto driftsutgifter i nabokommuner sammenlignet med Bamble	11
Vesentlige økonomiske nøkkeltall	12
Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger.....	12
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	12
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter.....	13
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	13
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter	14
Netto finans og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter	14
Investeringer i økonomiplanen.....	15
Investeringer 2024-2027	15
Befolkningsutvikling og demografiske forutsetninger.....	16
Merkostnadene for kommunen av demografiske endringer	16
Plansystem og kommuneplanens samfunnsdel	18
Bærekraftig kommune.....	18
Satsingsområder i kommuneplanens samfunnsdel.....	19
Delmål og prioriteringer neste 4 år	19
Utfordringer og utviklingstrekk neste 4 år	20
En befolkning i endring.....	20
Økonomiske utfordringer i kommunens budsjetter.....	20
Veien mot en bærekraftig fremtid	20
Utenforskap.....	21
Ny tilnærming til kompetanse og rekruttering.....	21
Et levende lokaldemokrati.....	21

Kunnskapsgrunnlaget for 2024-2027 Bamble kommune

En digital transformasjon	22
Hvordan tilpasse seg en usikker fremtid?.....	22
En smidig og samkjørt organisasjon	23
Veien videre - Fra ord til handling	24

Kommunedirektørens forord

Bamble kommune har i år vedtatt en todelt budsjettprosess som starter med kommunedirektørens kunnskapsgrunnlag. I kunnskapsgrunnlaget beskriver kommunedirektøren status, samfunnsendringer og utviklingstrekk for Bamble kommune. Fokuset rettes mot status for sentrale områder og hvilke muligheter, forutsetninger og utfordringer kommunen vil møte fremover. Kunnskapsgrunnlaget skal legges til grunn for videre prioriteringer de neste fire årene i oppfølgingen av kommuneplanens samfunnsdel i økonomiplanarbeidet og budsjettarbeidet.

Satsingsområdene, målene og strategiene i kommuneplanens samfunnsdelen har et langsiktig perspektiv, og er utformet på et overordnet, strategisk nivå. Tidligere år har vi konkretisert dette gjennom delmål og prioriteringer i Strategidokumentet, og videre i tiltak og handlinger i økonomiplan og budsjett. I årets prosess flyttes hele denne diskusjonen til budsjett og økonomiplan. Kunnskapsgrunnlaget skal nettopp gi kommunen kunnskap som er viktig for å ta slike valg i høstens budsjett- og økonomiplanprosess.

Samfunnsmessige endringer påvirker kommunen. Dette gjelder i hovedsak innenfor

klima, miljø, økonomiske rammevilkår, aktiviteten i næringslivet, demografiske endringer, utenforskap og ulikheter. Disse endringene må kommunen forholde seg til og håndtere. Fremover må kommunen særskilt ha fokus på områdene kompetanse og rekruttering, prioriteringer mellom tjenester og omstilling, samt demokratiske prosesser og involvering.

Gjennom flere år er det arbeidet med omstillings- og utvikling i kommunens tjenesteområder. For å få fremtidige budsjetter i balanse må administrasjon og folkevalgte sammen arbeide for å realisere nødvendig omstilling og utvikling av tjenestene. Nye tiltak må vurderes i et langsiktig perspektiv, og prioriteres opp mot eksisterende tjenestetilbud. Fremover må kommunen ha økt fokus på prioriteringer, kostnadseffektivitet og riktig nivå på tjenestene.

Kommunedirektøren håper kunnskapsgrunnlaget gir god oversikt over både muligheter og utfordringer, og at dokumentet er et godt grunnlag for de prioriteringene som må gjøres i årene som kommer.

Økonomiske rammebetingelser

Kommuneproposisjonen

11. mai 2023 la regjeringen Støre frem sitt forslag til revidert nasjonalbudsjett (RNB) for 2023. I det reviderte nasjonalbudsjettet blir hovedtallene for norsk økonomi og regjeringens syn på gjennomføringen av den økonomiske politikken oppdatert. Stortinget behandlet RNB i juni og det ble endelig vedtatt 16. juni.

Anslaget for kommunesektorens lønns- og prisvekst (kommunal deflator) i 2023 er økt fra 3,7 prosent i vedtatt statsbudsjett til 5,2 prosent i RNB.

For 2024 signaliserer regjeringen i kommuneproposisjonen at kommunene kan forvente en realvekst på 4,4 – 4,7 mrd. kroner beregnet ut fra nivået for frie inntekter i 2023, inkludert endringene i RNB 2023. I denne økningen er det inkludert merkostnader til demografi, merkostnader til pensjon og kompensasjon for økt satsing på psykisk helse og rus på 300 mill. kroner.

Hovedoverskrifter i kommuneproposisjonen er tjenester nær folk, nyskapende og bærekraftig kommunesektor, og et velfungerende og tillitsskapende demokrati.

Regjeringen påpeker i kommuneproposisjonen at samtidig som kommunesektoren må

håndtere ekstraordinære, akutte utfordringer som virkninger av pandemien, økt tilstrømning av flyktninger, høy inflasjon og økte renter, står den overfor mer langsiktige utfordringer som den også må være rustet til å håndtere. Framover vil kommunene oppleve økt kostnadsvekst som følge av at andelen eldre i befolkningen øker. Behovene innenfor helse- og omsorgstjenesten vil øke markant, samtidig som andelen innbyggere i yrkesaktiv alder går ned. Utfordringene vil slå ulikt ut i kommunene, og det er ikke minst en del distriktskommuner som har en utvikling der andelen i yrkesaktiv alder etter hvert er svært lav, noe blant annet Demografiutvalget pekte på. Disse kommunene vil kunne ha ekstra stort behov for å rekruttere personell for å kunne tilby likeverdige helse- og omsorgstjenester som møter innbyggernes behov.

For Bamble kommune sin del viser prognosen fra Telemarksforskning at endringene i Kommuneproposisjonen betyr en realøkning i frie inntekter for 2024 på 1,7 %, eller 15.8 mill. kroner (målt i 2023 kroner). I denne økningen er det lagt inn en økt utgifts utjevning på 3,3 mill. kroner som i hovedsak skyldes større andel eldre befolkning. I tillegg er det inkludert kompensasjon for tapte inntekter som følge av gratis kjernetid for SFO 2. klasse.

Økonomisk status og utvikling

Vurdering for kommunen

Bamble kommune avla et regnskap for 2022 med et underskudd på 41,0 mill. kroner. Prognosen for 2023 viser et potensielt negativt netto driftsresultat på minus 71,5 mill. kroner. Bamble kommunes finansielle handlefrihet er forverret fra tidligere år. Kommunen har en høy lånegjeld, og det er en betydelig utfordring å få ned kostnadsnivået i drifta. Bruk av fond innebærer redusert handlingsrom for å imøtekomme uforutsette hendelser og iverksette engangstiltak fremover. Kommunens netto finansutgifter har økt betydelig, hovedforklaringen er økt rentenivå og økt lånegjeld, med økte rente- og avdragsutgifter. Det er høy lønns- og prisvekst og et økende rentenivå i 2023. Norges bank har indikert at rentenivået skal ytterligere opp.

Gitt den krevende økonomiske situasjonen kommunen står ovenfor, viser regnskapet for 2022 og driftsrapporten for 1. tertial 2023 at kommunen samlet sett har behov for enda bedre økonomisk styring og kontroll. Dette gjelder både investeringsbudsjettet og driftsbudsjettet.

Kommunen driver ikke sine tjenester innenfor de budsjetttrammene som er satt. Fremover er det avgjørende at kommunen gjennomfører sine omstillingsprosjekter og håndterer uforutsette utfordringer innenfor gitte budsjetttrammer og ved bruk av tidligere avsatte fondsmidler. Budsjettet for 2023 er stramt, og arbeidet med fokus på effektivisering, målsetninger, gode rutiner, samarbeid, organisasjonskultur og endringsvilje må intensiveres i samarbeid mellom folkevalgte og administrasjon i årene fremover.

Nedenfor gis det en analyse av utvalgte KOSTRA tall fra SSB for 2022 for Bamble sammenlignet med en del andre kommuner. KOSTRA tallene viser hvor mye penger kommunen bruker på våre ulike tjenestoområder.

Bamble kommune har valgt å sammenligne seg med et utvalg av våre nabokommuner; Kragerø, Porsgrunn og Larvik, i tillegg til KOSTRA gruppe

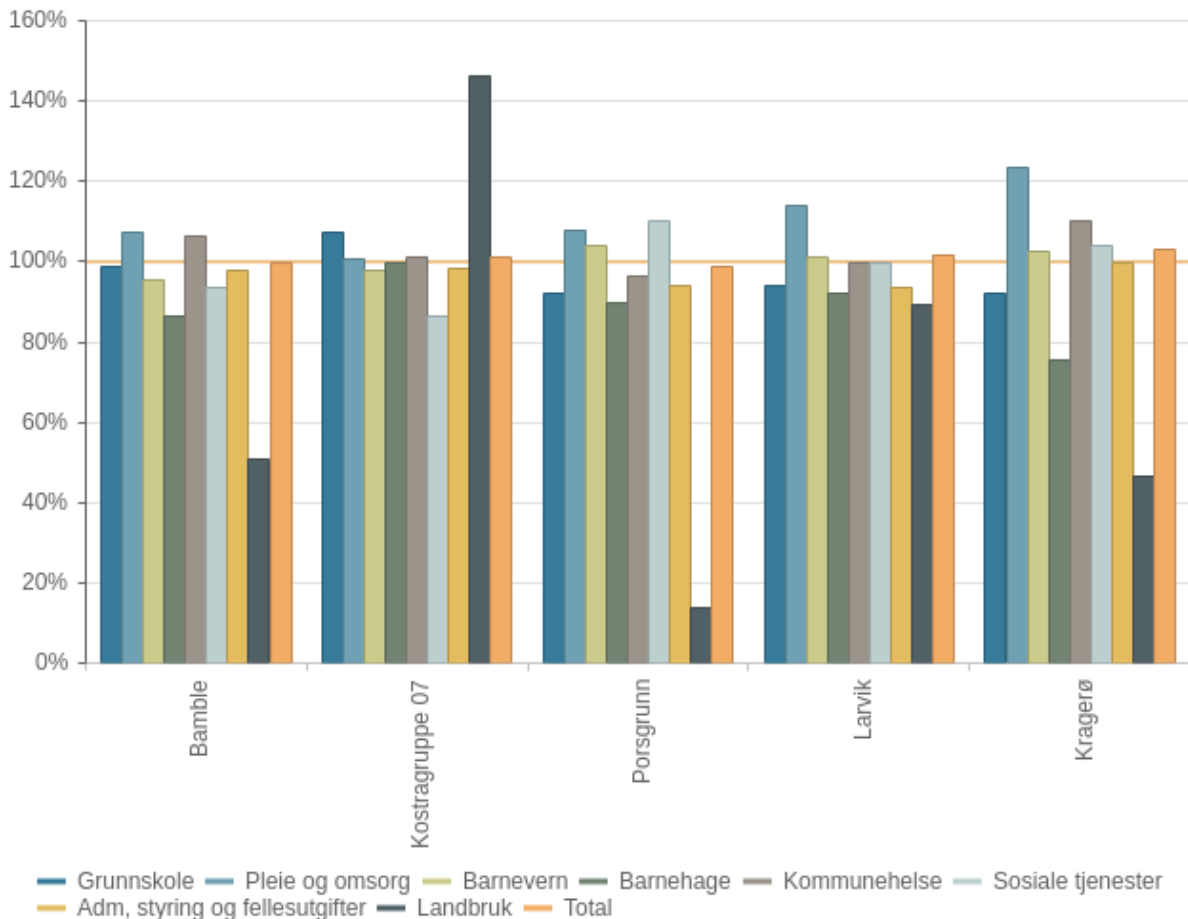
07¹ⁱ hvor flere sammenlignbare kommuner i Norge inngår. Denne analysen gir en oversikt over hvor store utgifter Bamble kommune har per innbygger på de ulike tjenestoområdene sammenlignet med de andre kommunene.

¹ [38 kommuner med 10 000 til 19 999 innbyggere og lave korrigerte inntekter](#)

Utgiftsbehov

Grafen viser utgiftsbehov for Bamble kommune og sammenligningskommuner både sammenlagt og per tjenesteområde. Utgiftsbehov er statens beregning av kommunens utfordringer på det aktuelle tjenesteområdet i forhold til landsgjennomsnittet. Utgiftsbehovet defineres i

Statsbudsjettet (grønt hefte). Utgiftsbehovet beregnes ut ifra antall innbyggere i de ulike aldersgrupper, i tillegg er det også lagt inn enkelte andre kriterier som blant annet lavinntekt, aleneboende og uføre som påvirker utgiftsbehovet i aktuelle tjenesteområder.

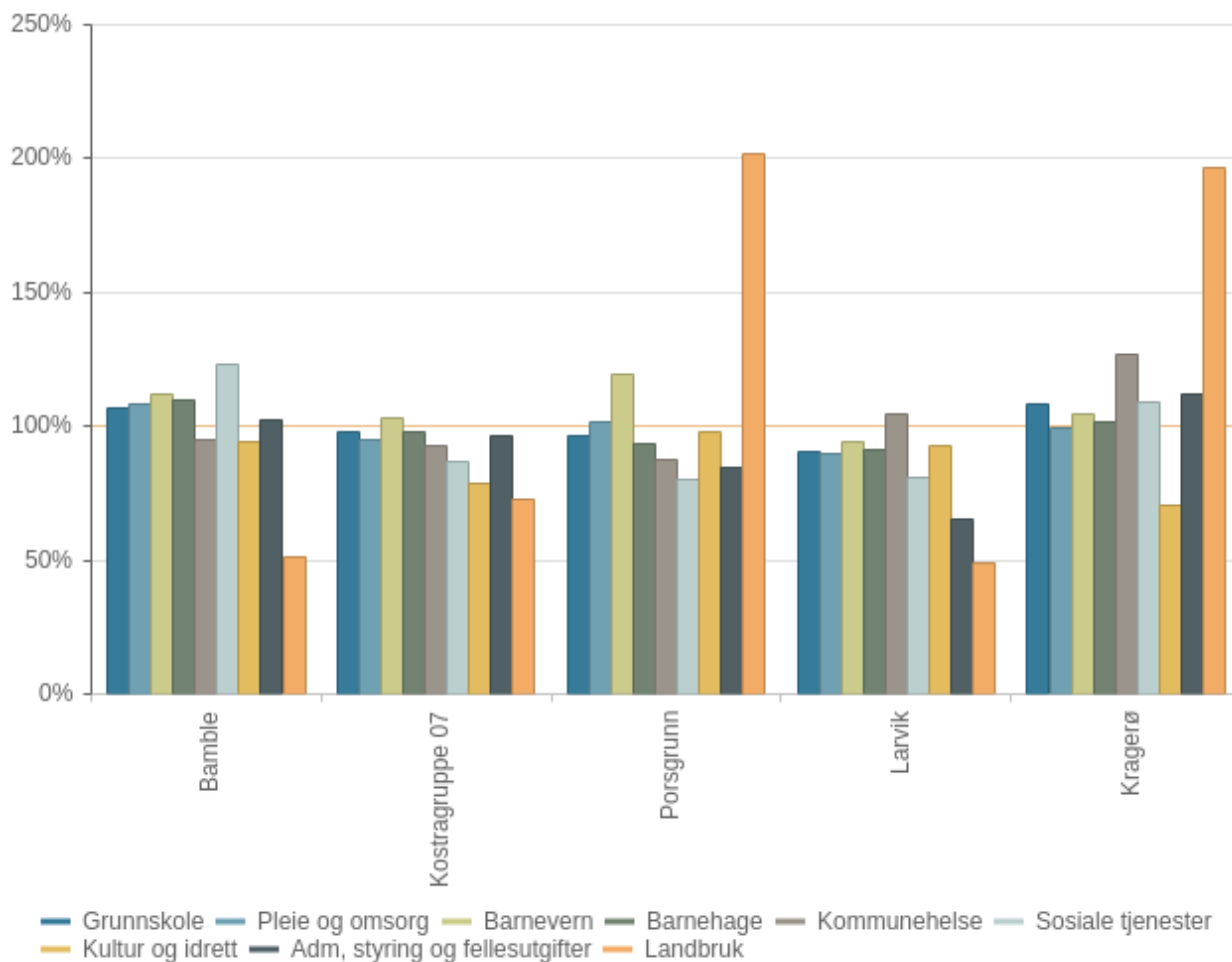
Bamble kommune har et samlet utgiftsbehov på 99,7% av landsgjennomsnittet. Høyest utgiftsbehov har Bamble innenfor pleie/omsorg og kommunehelse, med et utgiftsbehov over landsgjennomsnittet, ca. 107% hver. Lavest utgiftsbehov har landbruk med 50%, og barnehage med 87%. Sosiale tjenester har også noe lavere utgiftsbehov enn

landsgjennomsnittet med 93,7 %. Bamble har lavere utgiftsbehov enn landsgjennomsnittet innenfor barnehage da barnetallene er på vei nedover, samtidig som andelen eldre og uføre er noe større enn landsgjennomsnittet, slik at utgiftsbehovet innenfor pleie og omsorg er høyere enn landsgjennomsnittet.

Ressursbruk

Ressursbruk er forholdet mellom Bamble kommunes egne utgifter på tjenesteområdet og landsgjennomsnittet. Er ressursbruken høyere enn 100% så bruker kommunen mer penger

enn landsgjennomsnittet. Tallene er korrigert for kommunens utgiftsbehov som definert over.

De fleste områdene bruker mer ressurser enn landsgjennomsnittet, unntaket er kommunehelse, kultur/fritid og landbruk. Tjenesteområdet hvor det er høyest ressursbruk enn landsgjennomsnittet er sosiale

tjenester med 122,8 %, barnevern har en ressursbruk på 112,3 %, barnehage 109,9 % og pleie og omsorg har en ressursbruk på 108,2 % av landsgjennomsnittet.

Utgifter og formål sammenlignet med andre

Grafen viser netto utgift per innbygger i kroner for de ulike tjenesteområde for Bamble sammenlignet med andre kommuner. Beløpene

er justert slik at de er sammenlignbare til tross for ulikheter i befolkningens og dermed kommunens utgiftsbehov.

	Bamble	KOSTRA-gruppe 07	Porsgrunn	Larvik	Kragerø
Grunnskole	17 976	16 465	16 205	15 229	18 160
Pleie og omsorg	25 728	22 508	24 162	21 284	23 659
Barnevern	2 871	2 634	3 057	2 415	2 674
Barnehage	10 957	9 775	9 337	9 112	10 099
Kommunehelse	4 203	4 114	3 879	4 634	5 625
Sosiale tjenester	4 393	3 107	2 858	2 903	3 894
Kultur og idrett	2 900	2 433	3 023	2 853	2 183
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	1 155	854	876	868	1 586
Adm, styring og fellesutgifter	5 773	5 419	4 747	3 661	6 296
Andre områder	3 939	3 196	4 923	2 679	5 118
Brann og ulykkesvern	999	967	1 301	824	1 514
Kommunale boliger	322	270	681	160	469
Samferdsel	1 171	1 401	1 895	1 212	1 843
Næringsforv. og konsesjonskraft	552	-164	222	-315	244
Landbruk	63	90	250	61	243
Kirke	832	632	574	737	805
Totalt	79 896	70 505	73 068	65 639	79 295

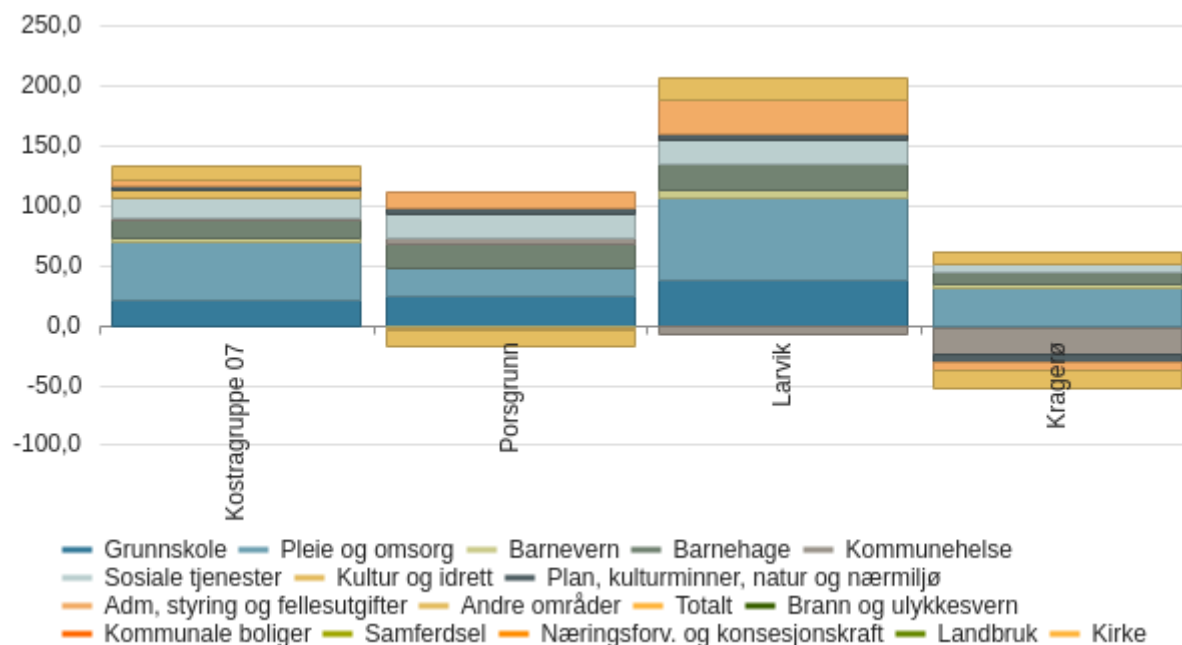
Grafen viser at Bamble kommune brukte 79.896 kroner pr. innbygger i 2022, dette er ca.12% høyere enn de andre kommunene i vår kostragruppe. Bamble bruker mer på alle de

største tjenesteområdene, og så godt som alle øvrige områder.

Forskjell i netto driftsutgifter i nabokommuner sammenlignet med Bamble

Grafen viser tjenesteområdene og om Bamble bruker mer / mindre enn sammenligningskommunene. Tallene er i mill. kroner og er direkte sammenlignbare ved at de

er justert for utgiftsbehov, privatskoleandel og vertskommunetilskudd PU.

KOSTRA-tjenesteområder	Kostragruppe 07	Porsgrunn	Larvik	Kragerø
Grunnskole	21,2	24,8	38,5	-2,6
Pleie og omsorg	48,9	23,8	67,5	31,4
Barnevern	3,2	-2,5	6,2	2,7
Barnehage	14,5	19,9	22,6	10,5
Kommunehelse	1,3	4,9	-6,5	-21,5
Sosiale tjenester	17,1	20,4	19,8	6,6
Kultur og idrett	6,6	-1,7	0,7	10,2
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	4,3	4,0	4,1	-6,1
Adm, styring og fellesutgifter	4,9	14,2	29,3	-7,3
Andre områder	10,7	-12,6	17,8	-15,4
Brann og ulykkesvern	0,5	-4,3	2,5	-7,3
Kommunale boliger	0,7	-5,1	2,3	-2,1
Samferdsel	-3,3	-10,3	-0,6	-9,5
Næringsforv. og konsesjonskraft	10,1	4,7	12,3	4,4
Landbruk	-0,2	-1,3	0,0	-1,3
Kirke	2,8	3,7	1,3	0,4
Totalt	132,8	95,1	200,0	8,5

Totalt bruker Bamble kommune 132 mill. kroner mer enn gjennomsnittet i kostragruppe 7. Bamble bruker 49 mill. kroner mer til pleie og omsorg, 21 mill. kroner mer til grunnskolen, 17 mill. kroner mer til sosiale tjenester og 14 mill. kroner mer til barnehage. Disse områdene utgjør totalt 101 mill. kroner til sammen i merutgifter. Tallene viser at Bamble samlet bruker mer enn alle sammenligningskommunene. Dette gir grunnlag

for videre analyse av Bamble kommunes prioriteringer og grunnlag for det videre arbeid med omstilling og innsparing.

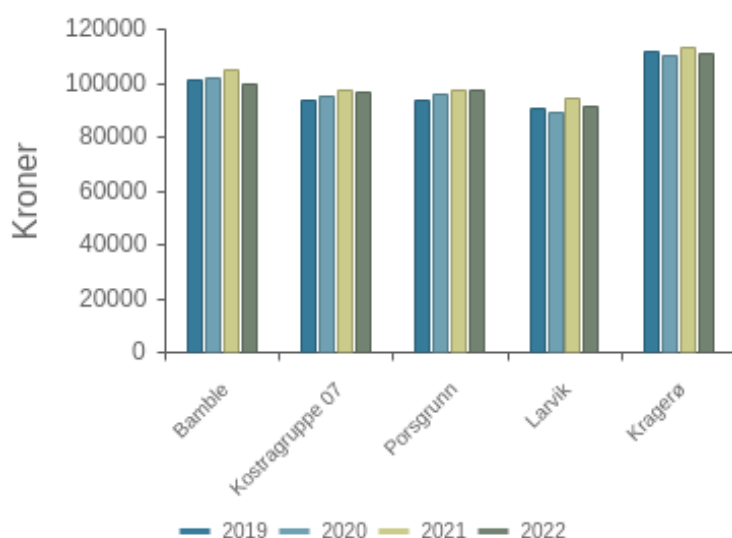
Netto driftsutgifter på de ulike tjenestene i Bamble kommune er fordelt på flere kommunalområder. Tabellen viser ikke innsparingspotensialet pr. kommunalområde.

Vesentlige økonomiske nøkkeltall

Bamble kommune har valgt fire finansielle nøkkeltall for kommunens økonomi, dette er netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter, netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter og netto finans og

avdrag i % av brutto driftsinntekter. I analysen nedenfor er nøkkeltall som brutto driftsinntekter per innbygger og brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter tatt med.

Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger

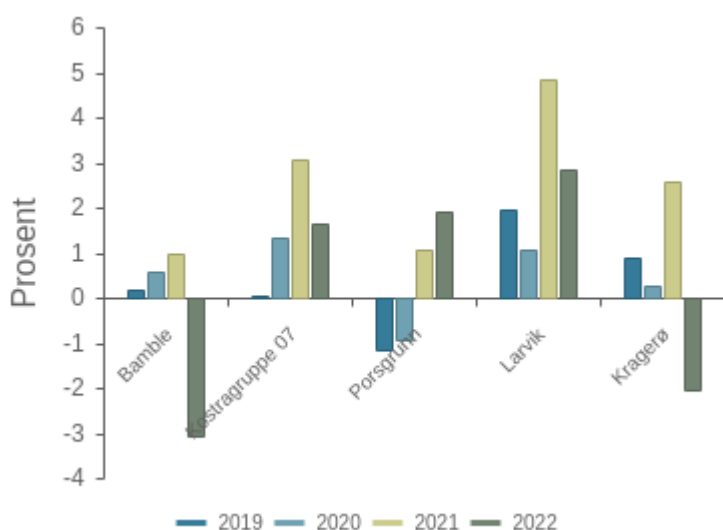

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

	2019	2020	2021	2022
Bamble	100 993	102 021	105 308	100 018
Kostragruppe 07	93 972	94 992	97 599	96 920
Porsgrunn	93 838	96 221	97 679	97 201
Larvik	90 269	89 108	94 195	91 423
Kragerø	111 481	110 224	112 941	111 148

Grafen viser hvor store brutto inntekter kommunen har pr. innbygger. Sammenlignet med kostragruppe 7 har Bamble høyere inntekter pr innbygger.

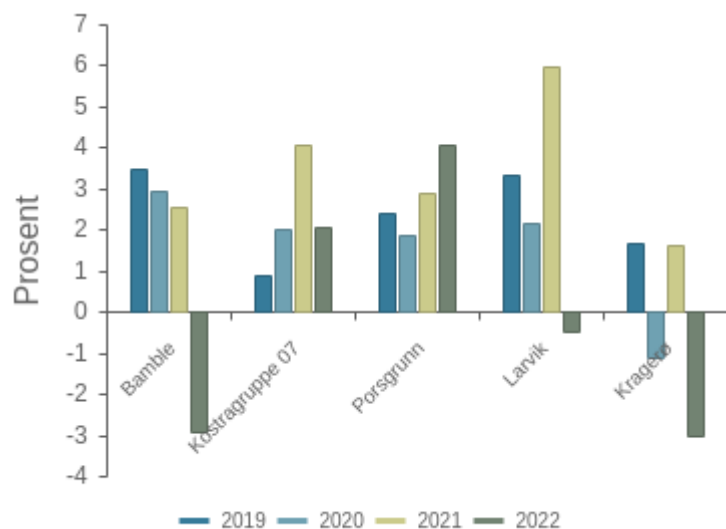
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

	2019	2020	2021	2022
Bamble	0,2 %	0,6 %	1,0 %	-3,1 %
Kostragruppe 07	0,1 %	1,4 %	3,1 %	1,6 %
Porsgrunn	-1,2 %	-0,9 %	1,1 %	1,9 %
Larvik	2,0 %	1,1 %	4,8 %	2,9 %
Kragerø	0,9 %	0,3 %	2,6 %	-2,1 %

Tallene viser resultat etter løpende driftsinntekter fratrukket driftsutgifter. Hvor stort resultat frigjøres fra drift til å finansiere kapitalutgifter og avsetninger. Bamble kommune har over tid hatt dårligere brutto driftsresultat enn kostragruppa, og resultatet var negativt i 2022.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

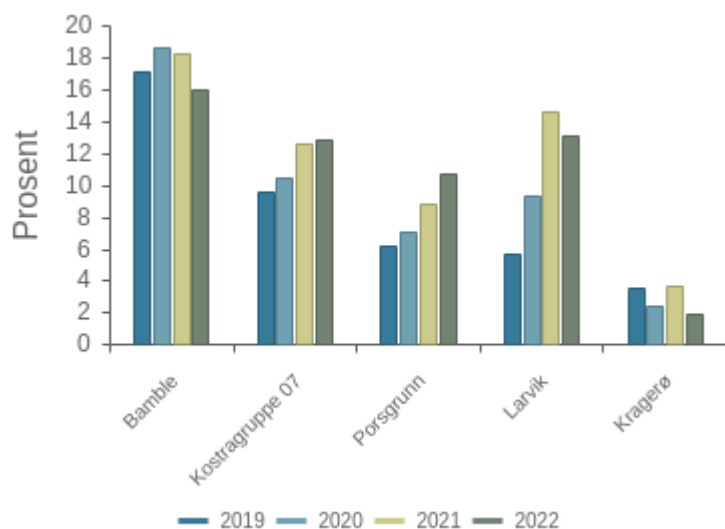
	2019	2020	2021	2022
Bamble	3,5 %	2,9 %	2,5 %	-2,9 %
Kostragruppe 07	0,9 %	2,0 %	4,1 %	2,1 %
Porsgrunn	2,4 %	1,9 %	2,9 %	4,1 %
Larvik	3,3 %	2,2 %	6,0 %	-0,5 %
Kragerø	1,7 %	-1,1 %	1,6 %	-3,0 %

Netto driftsresultat er resultat etter kapitalutgifter, men før avsetninger. Bamble har dårligere resultater de to siste årene enn de vi sammenligner oss med. I 2022 var det negativt.

Bamble kommunes mål: Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter skal for perioden gjennomsnittlig minst være på nasjonalt mål for netto driftsresultat som er satt til 1,75 % av TBU.

Bamble kommune innfrir ikke dette måltallet for 2022.

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

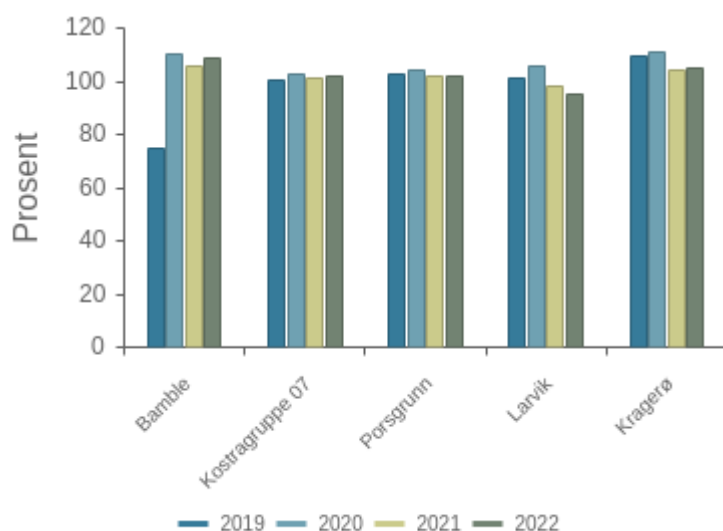
	2019	2020	2021	2022
Bamble	17,2 %	18,6 %	18,3 %	15,9 %
Kostragruppe 07	9,6 %	10,5 %	12,6 %	12,8 %
Porsgrunn	6,2 %	7,1 %	8,8 %	10,7 %
Larvik	5,7 %	9,4 %	14,7 %	13,1 %
Kragerø	3,6 %	2,5 %	3,7 %	1,9 %

Tallene viser hvor store frie driftsfond kommunen har i forhold til driftsinntektene. Bamble har mer fond enn kommunene vi sammenligner oss med.

Bamble kommunes mål: Kommunens samlede disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter skal minst være på gjennomsnittet for KOSTRA gruppe 7 i sist avlagte regnskap, 12,8 %.

Bamble kommune har høyere disposisjonsfond enn måltallet for 2022.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

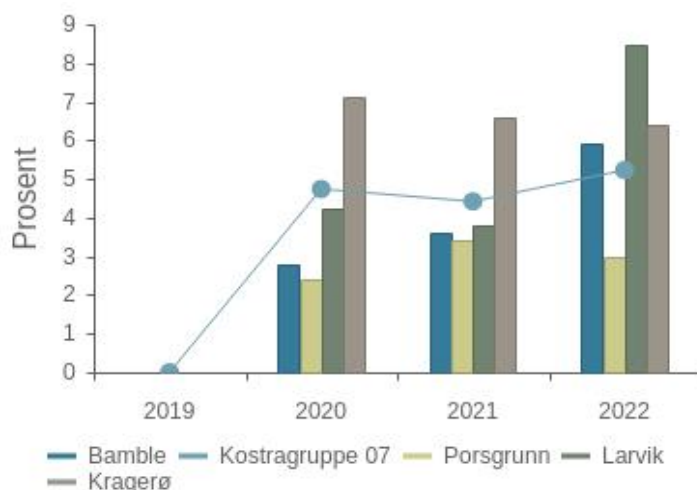

	2019	2020	2021	2022
Bamble	75,0 %	109,9 %	105,9 %	108,8 %
Kostragruppe 07	100,3 %	102,9 %	101,3 %	101,7 %
Porsgrunn	103,0 %	103,9 %	102,3 %	101,9 %
Larvik	101,2 %	105,9 %	97,9 %	94,8 %
Kragerø	109,3 %	110,6 %	104,5 %	104,7 %

Tabellen viser at Bamble har en netto lånegjeld² i prosent av brutto driftsinntekter på 108,8 %, og det er høyere enn de kommuner vi sammenligner oss med og høyere enn KOSTRA gruppe 7 som var 101,7%. Netto lånegjeld 1.januar var 1,5 mrd. kroner for Bamble.

Bamble kommunes mål: Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter skal normalt ikke overstige gjennomsnitt i KOSTRA gruppe 7 i siste regnskapsår.

Netto finans og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter

	2019	2020	2021	2022
Bamble		2,8 %	3,6 %	5,9 %
Kostragruppe 07		4,7 %	4,4 %	5,2 %
Porsgrunn		2,4 %	3,4 %	3,0 %
Larvik		4,2 %	3,8 %	8,5 %
Kragerø		7,1 %	6,6 %	6,4 %

Grafen viser at Bamble har 5,9 % av netto finans og avdragsutgifter i % av brutto driftsinntekter og denne er økt kraftig det siste året, og kommunen bryter derfor handlingsregelen for 2022.

Bamble kommunes mål: Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter skal normalt ikke overstige gjennomsnitt i KOSTRA gruppe 7 i siste regnskapsår, 5,2 %.

² Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler. I langsiktig gjeld i denne sammenhengen inngår ikke pensjonsforpliktelser. I totale utlån inngår formidlingslån og ansvarlige lån.

Investeringer i økonomiplanen

Investeringer

Bamble kommune har behov for investeringer i bygg og anlegg for å imøtekomme eksterne pålegg, nødvendig utvikling av tjenestene og rasjonell drift. Investeringer må vurderes i et langsiktig perspektiv i forhold til livsløpskostnader og behov for utvikling av tjenestene. Investeringene må ses i sammenheng med kommunens økonomiske rammer for øvrig, fordi investeringene vil belaste fremtidige driftsbudsjetter med renter, avdrag og kostnader til bygningsmessig drift.

Større investeringsprosjekter skal i henhold til kommunens økonomireglement utredes og fremmes til folkevalgt behandling i flere omganger med forstudie, forprosjekt og hovedprosjekt før gjennomføring. En slik trinnvis behandling av større prosjekter sikrer at nybygg imøtekommer de behovene kommunen har fremover.

Ønskene om nyinvesteringer er høyere enn det kommunen har økonomisk evne til å gjennomføre. Følgende rekkefølge legges til grunn for prioritering av investeringer:

1. Selvfinansierte tiltak der kostnadene i sin helhet finansieres ved inntekter
2. Effektiviseringstiltak som bidrar til reduserte kostnader eller økte inntekter.
3. Utviklingstiltak som bidrar til å løse kommunens oppgaver på en bedre og mer effektiv måte.

Investeringer 2024-2027

Prioritering av investeringsprosjekter ses i sammenheng med de utfordringene enheten har i forhold til endret tjenestebehov og behov for kostnadseffektive tjenester. Realiseringen av prosjekter skal gjøres iht. ordinære investeringsrutiner med behandling i kommunestyret av forstudie og forprosjekt før gjennomføring.

Utover i perioden er de største bevilgningene forutsatt til gjennomføring av Helse og omsorgsplan. I tillegg til erstatning av boligene ved vest Bamble aldershjem, er det behov for å utvide sykehjemskapasiteten som følge av en forventet økning i antall eldre med pleiebehov.

Ny plan for vann- og avløpstjenesten er vedtatt i kommunestyret våren 2023. Denne medfører et

Finansiering av investering

Bamble kommune har liten evne til å frigjøre midler til egenfinansiering av investeringer. Nyinvesteringer finansieres derfor i all hovedsak ved låneopptak. Høyere lånegjeld medfører at kommunen får høyere utgifter til renter og avdrag, og behov for nye kutt i driftsrammene til enhetene. For å dempe denne effekten er det viktig at lånegjelda ikke øker mer enn det kommunen klarer å bære av fremtidige renter og avdrag i driftsbudsjettet fremover.

Følgende legges til grunn for finansiering av investeringer:

- Bygg og eiendommer som kommunen ikke bruker i tjenesteproduksjon eller er av strategisk betydning selv selges.
- Ekstraordinære driftsinntekter, f.eks. utbytte Skagerak og avkastning på finanskapitalen, brukes fortrinnsvis til nedbetaling av gjeld.

betydelig økt investeringsbehov de kommende årene. Disse investeringene skal finansieres ved økte avgifter til abonnentene i, og vil bli tatt med i budsjett og økonomiplan når planen er ferdigbehandlet.

Kommunens økonomiske situasjon tilsier at investeringene i årene som kommer må vurderes og prioriteres strengt.

Kostnadskalkyler og lønnsomhet på planlagte investeringer må gjennomgås på nytt slik at disse er oppdaterte. Lønns- og prisstigning, høy lånegjeld og høyt rentenivå tilsier at ambisjonsnivået fra tidligere vedtatte planer bør reduseres og en investeringsstopp må vurderes.

Befolkningsutvikling og demografiske forutsetninger

De siste 10 årene har Bamble kommune ligget stabilt på et folketall på ca. 14 100 innbyggere og ved utgangen av 2022 hadde vi et folketall på 14 172. Dette er en økning på 116 personer fra året før. Økningen skyldes blant annet at vi har tatt imot flere flyktninger enn vanlig, som følge av krigen i Ukraina.

Under vises en tabell for SSBs befolkningsframskriving for de neste 10 årene. Som det kommer frem her vil folketallet stabilisere seg igjen på rundt 14 100 innbyggere.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
0 - åringer	110	115	113	111	111	111	113	113	115	115	117
Barnehage (1-5 år)	646	640	639	619	615	612	604	601	602	605	610
Grunnskole (6-15 år)	1 593	1 532	1 502	1 497	1 482	1 446	1 442	1 430	1 421	1 426	1 399
Videregående (16-19 år)	703	697	699	695	657	654	635	629	617	582	596
Voksne (20-66 år)	8 216	8 155	8 119	8 075	8 062	8 041	8 025	7 977	7 958	7 915	7 877
Eldre (67-79 år)	2 217	2 233	2 215	2 214	2 200	2 189	2 175	2 198	2 174	2 206	2 212
Eldre (80-89 år)	594	630	717	779	859	925	981	1 012	1 063	1 090	1 125
Eldre (90 år og eldre)	93	103	100	112	114	119	122	137	148	161	167
Total	14 172	14 105	14 104	14 102	14 100	14 097	14 097	14 097	14 098	14 100	14 103

Prognose type: Middels nasjonal vekst. Prognose periode: 10 år

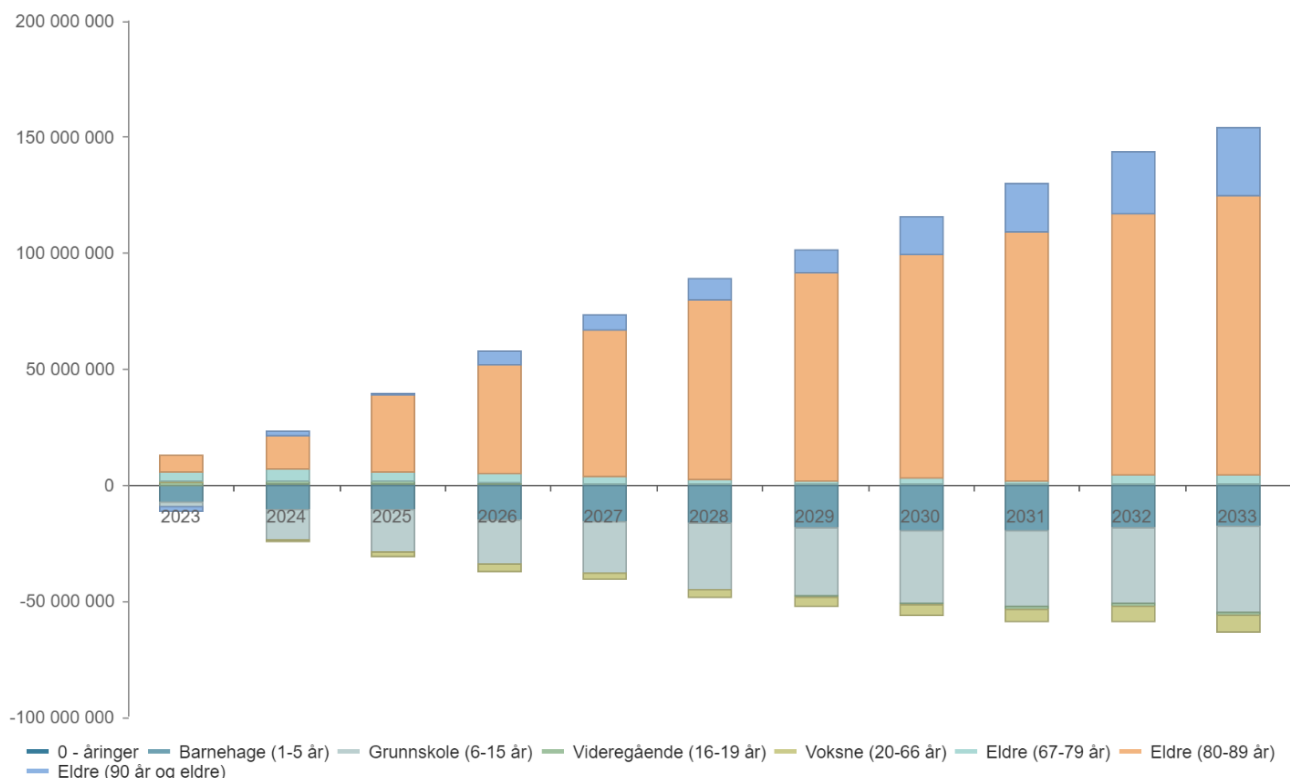
Selv om befolkningstallet er stabilt skjer det store endringer i alderssammensetningen fremover. Antallet barn og unge i alderen 0-19 år reduseres med 330, og personer i arbeidsfør alder (19-67) reduseres med 339. Samtidig øker

befolkningen over 67 år med 600 og aldersgruppen 80-89 år fordobles i perioden.

Merkostnadene for kommunen av demografiske endringer

En slik utvikling endrer etterspørsel og behov for tjenester. Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) gjennomfører jevnlig beregninger av merkostnadene for kommunene av demografiske endringer. De anslåtte merutgiftene er et uttrykk for hva det vil koste

kommunesektoren å opprettholde tjenestetilbudet på dagens nivå. Beregningene tar utgangspunkt i dagens utgiftsnivå og hvordan disse utgiftene fordeler seg på ulike aldersgrupper.

Selv om prognosen viser en reduksjon i kostnader knyttet til barn og unge (0-19 år) på til sammen 55,2 mill. kroner, vil kommunen få økte utgifter knyttet til eldre (over 67 år) på 153,3 mill. kroner i samme periode. Til sammen vil endringer i befolknings sammensetningen i Bamble kommune føre til en økning i demografiutgifter på 90 mill. kroner i årene 2022-2032. For årene 2024 til 2027 er samlet økning i demografiutgiftene på 31,2 mill. kroner.

Denne endringen i kommunens kostnadsbilde vil utfordre tjenestene, det er vanskelig å

redusere et tjenestenivå innbyggerne er vant til. Samtidig vil en oppbygging av tjenestene kreve nyrekruttering av kompetente medarbeidere, i konkurranse med andre kommuner. Kommunen kan forvente en økning i rammetilskuddet som følge av høyere utgiftsbehov i befolkningen. Imidlertid må kommunen selv omprioritere mellom tjenestene og planlegge fremtidig drift av sine tjenester. Utgiftsøkningen kan ikke forventes å dekkes ved rammetilskudd.

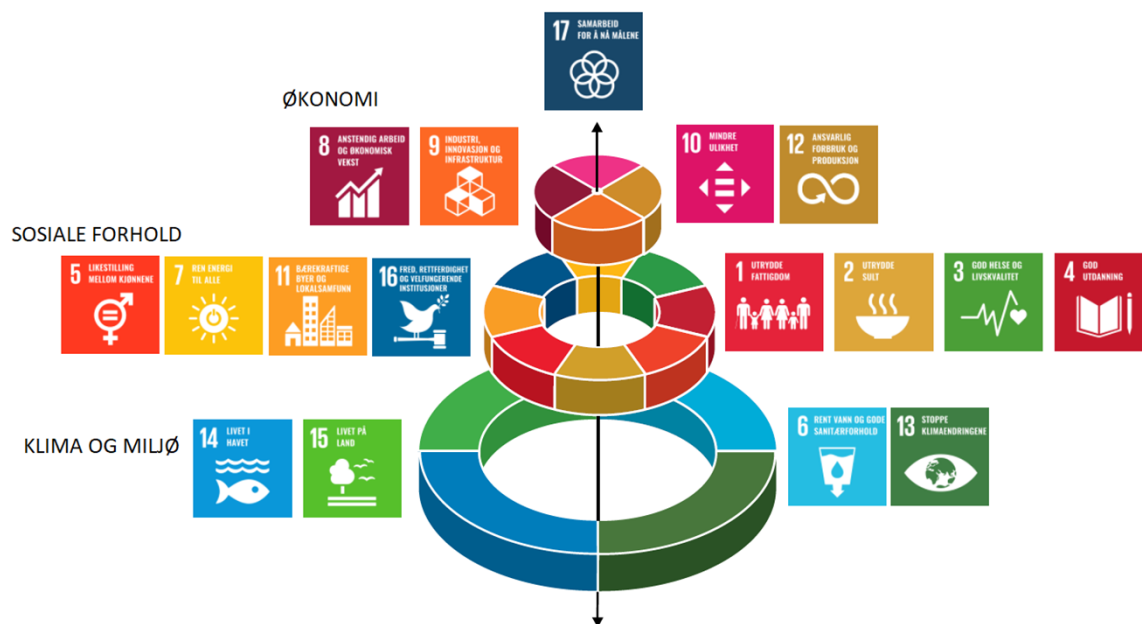
Plansystem og kommuneplanens samfunnsdel

Bærekraftig kommune

For å nå målene om et attraktivt, inkluderende og klima- og miljøvennlig Bamble, må kommunen utvikles bærekraftig. Med bærekraftig utvikling mener vi at vi må imøtekomme dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at de som kommer etter oss skal få dekket sine. FNs bærekraftsmål legger viktige premisser for en bærekraftig samfunnsutvikling i Bamble.

Regjeringen slår fast at kommuner er nøkkelaktører for å fremme en bærekraftig samfunnsutvikling og realisere bærekraftsmålene i Norge. Det er kommunene som er nærmest befolkningen, lokale bedrifter og organisasjoner. Samtidig er vi ansvarlige for mye av den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker befolkningens levekår og utviklingsmuligheter.

FNs bærekraftsmål

Satsingsområder i kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel definerer hvilke områder Bamble kommune skal prioritere frem mot 2040. I økonomiplanen skal vi følge opp satsingsområder, mål og strategier fra samfunnsdelen.

Alle satsingsområdene er tverrsektorielle. Det vil si at de gjelder for alle kommunalområdene, og at vi må jobbe som et lag for å oppnå ønsket utvikling. Nedenfor følger en illustrasjon som viser satsingsområdene og målene fra samfunnsdelen.

Delmål og prioriteringer neste 4 år

Satsingsområdene, målene og strategiene i samfunnsdelen har et langsiktig perspektiv, og er utformet på et overordnet, strategisk nivå. Tidligere år har vi konkretisert dette gjennom delmål og prioriteringer i Strategidokumentet, og videre i tiltak og handlinger i økonomiplan og budsjett. I årets prosess flyttes hele denne

diskusjonen til budsjett og økonomiplan. Kunnskapsgrunnlaget skal nettopp gi folkevalgte og administrasjonen kunnskap som er viktig for å ta slike valg i høstens budsjett- og økonomiplanprosess.

Utfordringer og utviklingstrekk neste 4 år

I dette kapittelet presenterer kommunedirektøren utfordringer, utviklingstrekk og muligheter som er viktig i tiden fremover. Mye av utviklingen som beskrives her er godt kjent fra før, mens andre ting er nytt. Noen utviklingstrekk har vi liten

mulighet til å påvirke, mens andre utviklingstrekk kan kommunen selv påvirke. Felles er at alt som beskrives i dette kapittelet kommer til å få betydning for hvordan vi skal prioritere i kommende budsjett og økonomiplan for de neste fire årene.

En befolkning i endring

Folketallet i Norge øker, men befolkningsutviklingen er svært ujevnt fordelt mellom kommuner og regioner. Ifølge KS sitt statusdokument for 2022 beskriver de at i 168 kommuner ble folketallet redusert gjennom 2021 og 188 kommuner hadde befolkningsvekst. Det mange kommuner opplever som det mest krevende er at alderssammensetningen blant innbyggerne endrer seg kraftig, som blant annet får konsekvenser for kommunens inntektsgrunnlag og for hvilke tjenester vi skal tilby.

Som det kommer frem tidligere i dokumentet har Bamble ligget ganske stabilt på rundt 14 100 innbyggere i lang tid og vil antakelig fortsette å gjøre det i flere år fremover. I likhet med mange andre kommuner er det nettopp endringer i alderssammensetningen som påvirker oss mest når vi skal planlegge for fremtiden.

Endringer i befolknings sammensetning utfordrer tjenestene våre på flere plan. Det forventes at Bamble vil få færre barn og unge i

tiden fremover. Som en følge av dette må vi tenke nytt rundt tjenester som skole, barnehage og fritidstilbud, både hva gjelder struktur, innhold og tjenestenivå.

Som følge av økt forventet levealder og befolkningsveksten på 70- og 80-tallet, vil Bamble også i årene som kommer oppleve økt press på helse- og omsorgstjenester. Vi merker allerede en sterk vekst av innbyggere med demens og ser at denne utviklingen vil fortsette å øke. Også for helse- og omsorgstjenester må man endre tjenestene vi tilbyr, både hva gjelder planlegging av boliger, helse- og omsorgsinfrastruktur, velferdsteknologiske løsninger og bemanning av helsepersonell.

Videre vil utviklingen påvirke arbeidsstyrken i kommunen og skape en ubalanse mellom antall eldre og antall yrkesaktive innbyggere. Dette kan påvirke bærekraften til velferdssystemet, både nasjonalt og lokalt. Det å tiltrekke seg mennesker i yrkesaktiv alder vil være viktig for å opprettholde en mer balansert befolkning.

Økonomiske utfordringer i kommunens budsjetter

Kommunens budsjetter påvirkes av en rekke forhold. Statlige føringer og rammebetingelser, demografiske endringer, samt større investeringer og økt gjeldsbyrde utfordrer kommunens evne til å få fremtidige budsjetter i balanse. Utfordringene i kjølvannet av koronapandemien har blitt forsterket gjennom krigen i Ukraina, og det råder økonomisk usikkerhet både nasjonalt og globalt. Usikkerheten påvirker oss gjennom blant annet

stigende renter, økt inflasjon, og særlig høyere energi- og råvarepriser. Det må tas høyde for disse forholdene i våre fremtidige budsjetter.

Kommunalområdene peker på den økonomiske situasjonen, krevende omstillings- og innsparingsprosesser og økt usikkerhet som noen av de mest sentrale utfordringene som kommer til å prege kommende fireårsperiode.

Veien mot en bærekraftig fremtid

Norske kommuner står overfor flere klima- og miljøutfordringer i årene som kommer. Et av hovedfokusene vil være å redusere

klimagassutslippene og tilpasse seg virkningene av klimaendringene. Kommunene må arbeide med å redusere utslippene fra

transportsektoren ved å fremme bærekraftige løsninger. De må også satse på energieffektivisering og overgang til fornybare energikilder i byggsektoren. I tillegg vil vi stå overfor utfordringer knyttet til håndtering av avfall og avløpsvann, beskyttelse av naturmangfold og bevaring av viktige økosystemer. Klimaendringene vil også medføre økt risiko knyttet til ekstremvær og naturkatastrofer. Det å ha robuste beredskapsplaner for å beskytte befolkningen og samfunnsinfrastrukturen mot slike hendelser blir viktig fremover.

Utenforskap

Norge har generelt sett en høy levestandard. Det er likevel mange norske kommuner som sliter med utfordringer knyttet til levekår og utenforskap. De mest utbredte årsakene til utenforskap er psykiske helseproblemer, ensomhet, rus- og alkoholproblemer, fattigdom, omsorgssvikt, frafall i videregående opplæring, langvarig sykefravær, nedsatt funksjonsevne, mobbing, manglende integrering og arbeidsledighet.

Bamble kommunes folkehelseprofil viser at vi har utfordringer på flere av disse områdene. Andelen barn som bor i husholdninger med lav inntekt og som bor trangt er høyere enn i landet for øvrig, og man vet at dette er faktorer som

Ny tilnærming til kompetanse og rekruttering

Flere og flere kommuner opplever utfordringer knyttet til å rekruttere nødvendig kompetanse. En følge av en aldrende befolkning med færre i yrkesaktiv alder vil ifølge Helsepersonellkommissjonen sin utredning «Tid for handling» føre til knapphet på arbeidskraft. Dette vil gjelde alle sektorer fremover, men helsevesenet vil få en ekstra sterk effekt. En måte kommunene må møte disse utfordringene på er å utvikle kompetansen til egne ansatte, og tenke nytt for å dekke kompetansebehovet.

I likhet med mange andre kommuner på Bamble sin størrelse er fagmiljøene små på flere områder. Noen steder er det bare en eller to personer som har rett kompetanse og erfaring

Et levende lokaldemokrati

Som en av de mest grunnleggende aktørene i det demokratiske systemet, fungerer

Et av satsingsområdene i Kommuneplanens samfunnsdel er at Bamble skal være en klima- og miljøvennlig kommune. For å nå målene i samfunnsdelen er det satt i gang et arbeid med å utarbeide en klima- og energiplan som skal konkretisere målsettingene og definere handlinger. Ferdigstillelse og gjennomføring av planen blir viktig for å kunne møte utfordringene rundt klima og miljø.

har betydning for barns mulighet for deltagelse i aktiviteter og sosiale sammenhenger. Bamble ligger også lavere enn landsgjennomsnittet når det gjelder innbyggere som har gjennomført videregående eller høyere utdanning, og i tillegg har vi høyere andel unge uføre. Forskning viser at barnefattigdom kan være en medvirkende negativ årsak til mulighet for læring, og dermed mulighet for videre utdanning og arbeid. Det vil være viktig å ta tak i disse problemstillingene og prioritere unge i denne kategorien for å få færre på ytelse og flere i arbeid.

til å løse en oppgave, hvilket gjør at vi på flere områder drifter med høy risiko. Dette er en problemstilling som flere av våre nabokommuner også står i og det vil være viktig å utforske mulighetene rundt interkommunale og regionale samarbeid.

En styrke for Bamble, som vil gi muligheter i tiden som kommer, er at vi allerede har fokus på kompetanseutvikling av egne ansatte. For at Bamble skal oppleves som en attraktiv arbeidsgiver vil det være viktig å bygge en profesjonell og robust organisasjon, med fokus på kompetanse, og som åpner opp for samarbeid for å sikre gode fagmiljøer.

kommunen som et forum der innbyggerne kan uttrykke sine meninger, interesser og behov.

Kommunen skal tilrettelegge for offentlig debatt, høre på innbyggernes synspunkter og involvere dem i beslutninger som angår deres lokalmiljø. Gjennom valgte representanter i kommunestyret tar kommunen også ansvar for å utforme og implementere politikk og tjenester som reflekterer innbyggernes ønsker og behov. Videre spiller kommunen en viktig rolle i å sikre åpenhet, gjennomsiktighet og ansvarlighet i lokalforvaltningen, samt å forvalte ressurser og infrastruktur til beste for fellesskapet. Ved å styrke og opprettholde et levende lokaldemokrati bidrar kommunen til å skape et samfunn der alle har mulighet til å påvirke og delta i avgjørelser som påvirker deres hverdag.

For at Bamble kommune skal fremme et levende lokaldemokrati på en best mulig måte må Bambles administrasjon, folkevalgte, innbyggere, næringsliv, lag og foreninger spille på lag. I dette ligger det å ha tydelige og avklarte roller og forventninger til hva de ulike aktørene i kommunen skal gjøre.

En aktiv og levende frivillig sektor er av grunnleggende betydning for et aktivt og

En digital transformasjon

Vi står i dag overfor et skifte med økt digitalisering og en digital transformasjon. Dette er en prosess der kommunen endrer hvordan den utfører sine oppgaver, tilbyr bedre tjenester, jobber mer effektivt eller skaper helt nye tjenester. Brukerfokus og brukeropplevelsen for innbyggere og ansatte er selve kjernen i endringen, og man baserer seg på utnyttelse av digital teknologi. Vi får

Hvordan tilpasse seg en usikker fremtid?

Utfordringene og utviklingstrekkene som legges frem i dette kapittelet vil føre til endringer i hvordan vi skal levere tjenester til våre innbyggere. For å møte fremtiden vil det bli nødvendig å ta en grundig diskusjon om hvilke tjenester kommunen skal prioritere, hvilke tjenester ikke kan levere lengre, hvordan tjenestene skal leveres, i hvilket omfang og i hvilken kvalitet.

Bamble kommune har i dag et høyt tjenestenivå, noe som gjenspeiles i kommunebarometeret. Kommunebarometeret er en sammenligning av landets kommuner, basert på til sammen 151 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Hensikten med

levende lokalsamfunn. Ifølge KS har deltakelse i frivilligheten gått noe opp fra 2021, men er fortsatt ikke på nivå med aktiviteten før koronaepidemien. Frivillighetsbarometeret for 2022 viser at 57 prosent har gjort frivillig arbeid det siste året. Kommuneadministrasjonen opplever at Bamble har en stor og aktiv frivillighet. Dette er en styrke som blir viktig i tiden fremover.

Næringslivet gir arbeidsplasser, inntekter og viktige bidrag til lokal samfunnsutvikling. Godt samspill mellom kommunesektoren og næringsliv er helt sentralt. Bamble kommune vedtok i 2023 en næringsstrategi som skal gi retning for hvordan dette samarbeidet skal foregå fremover, og hvordan Bamble skal arbeide rundt målsetningene om å være en tilrettelegger for nytt og eksisterende næringsliv som sikrer vekst, utvikling, samt ivaretar miljø og mennesker. Oppfølgingen av næringsstrategien vil bli viktig i kommende fireårsperiode.

endringer av arbeidsprosesser og ressursbruk, noe som gir utfordringer for ansatte, brukere og andre samarbeidsparter. Dette krever økt kompetanse og ekstra ressurser i en innkjøringsfase, men vil føre til effektivisering, sparte utgifter og frigjøring av tid og ressurser på sikt.

kommunebarometeret er ifølge kommunal rapport å gi beslutningstakere en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. I fjorårets utgave ble Bamble kommune rangert som nummer 26 av alle Norges kommuner. Dette er et veldig godt resultat som kommunen bør være stolt over, og som gjør Bamble til en attraktiv kommune. Samtidig må dette også ses på som et handlingsrom til å gjøre fremtidige endringer.

En av hovedutfordringene med å tilpasse oss til fremtiden er at vi er i en situasjon der vi må gjøre tøffe prioriteringer. Det er vanskelig både for Bambles folkevalgte og for kommunens administrasjon å ta beslutningene om hvilke

områder som skal satses på foran andre. Selv om det er mange utfordringer og utviklingstrekk som gjør dette arbeidet vanskelig så finnes det også muligheter. Det å jobbe på nye måter, rekruttere og utvikle riktig kompetanse, utnytte mulighetene som ligger i den digitale utviklingen, se på nye samarbeidsformer, og å bygge opp om et levende lokaldemokrati er bare noen områder som bør ha fokus i årene som kommer.

I tillegg kan forebyggende arbeid bidra til å møte flere av utfordringene og utviklingstrekkene vi har nevnt her. I mange tilfeller er det både mer kostnadseffektivt og kan gi bedre tjenester å fokusere på forebygging fremfor behandling eller

En smidig og samkjørt organisasjon

Flere av utviklingstrekkene vi presenterer i dette kapittelet er ikke nye, men kommer til å intensiveres i kommende fireårsperiode. Kommuneorganisasjonen opplever allerede at endringene som har skjedd til nå i forbindelse med endringer i alderssammensetningen, forventninger til tjenestene og krav om omstilling gjør at det er mindre rom for utvikling og fleksibilitet. Kommunens ressurser går i dag hovedsak til å drifte tjenestene vi allerede leverer. For å få til utvikling fremover må vi forsøke å tenke nytt, jobbe mer fokusert ut i fra behovet til de som bruker tjenestene våre, og skape rom for å løfte blikket og jobbe kunnskapsbasert for å tilpasse oss fremtiden.

Kommuneorganisasjonens viktigste ressurs er våre medarbeidere. Det er derfor helt sentralt å jobbe for at Bamble skal være en profesjonell og attraktiv arbeidsgiver for de som jobber i kommunen, gjennom å ha gode strukturer og

"brannslukking". I følge FHI koster et livslangt utenforskap kommunen 23 millioner kroner. Her er det tydelig at tiltak og innsats for å forebygge utenforskap vil gi god effekt.

I dag driver alle kommunalområdene i Bamble med forebyggende arbeid, og det vil de fortsette med også i fremtiden. Det er vanskelig å synliggjøre og dokumentere effekten av forebyggende arbeid. Forebyggende arbeid innebærer tiltak og kostnader på kort sikt, mens resultatene og effekten er langsiktige. Vi har behov for strengere prioritering og effektivisering av drifta. Da må vi jobbe kunnskapsbasert med forebygging, og evaluere tiltak underveis for å se at de har ønsket effekt.

rutiner, gi utviklingsmuligheter og et godt arbeidsmiljø. Lederne i kommunen er også en nøkkelbrikke i arbeidet med å møte fremtiden. Det er lederne sin oppgave å støtte opp under sine ansatte, vise vei i utviklingen som skjer og å gjøre de prioriteringene som er nødvendige. For å få det beste ut av Bambles ledere er det viktig at de har rett kompetanse og et felles syn på forventninger til lederrollen.

Samarbeid innad i kommuneorganisasjonen er helt sentralt. For en innbygger er det vesentlige at tjenesten blir levert og det er underordnet hvem som leverer den. Likevel opplever Bamble, som de fleste andre kommuner, at dette kan være et utfordrende samspill. Fremover vil vi derfor fortsette å jobbe aktivt for å sikre at brukerne opplever mer smidige tjenester som henger sammen, og at Bamble kommune skal oppleves som ett lag.

Veien videre - Fra ord til handling

Bamble kommune har innarbeidet en totrinnsbehandling av økonomiplan og budsjett. Målene som tidligere ble behandlet i Strategidokumentet i september, behandles i år sammen med økonomiplan i desember slik at det blir bedre sammenheng med tiltakene og budsjettet. Det medfører at nytt kommunestyre behandler målene etter valget, og kunnskapsgrunnlaget legges til grunn for økonomiplan.

Formannskapet vedtok i sitt møte 1.juni videre prosess for årets arbeid.

- 01.jun Møte i formannskap, fastsetting årets prosess
- 11.aug Publisering kommunedirektørens kunnskapsgrunnlag
- 07.Sep Møte i kommunestyret, behandling av Kunnskapsgrunnlag
- 02.nov Fremleggelse av kommunedirektørens budsjettforslag med budsjettkonferanse i forkant av kommunestyret
- 23.nov Møte i formannskap, innstilling budsjett og økonomiplan
- 14.des Møte i kommunestyret, vedtak budsjett og økonomiplan